

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

19300/B/2012/2474332906

**ZÁKAZ POUŽITIA SILY V
MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH**

Bakalárska práca

2012

Adam Mészáros

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**ZÁKAZ POUŽITIA SILY V
MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: 6221 7 00 - Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: 19300 - Katedra medzinárodného práva
Školiteľ: Klaudia Pytel'ová, Mgr., PhD.

Bratislava 2012

Adam Mészáros

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru. Zároveň by som chcel poďakovať mojej školiteľke Klaudivi Pytelovej, Mgr., PhD. za cenné rady a podnety, ktoré mi poskytovala počas tvorby tejto práce.

Dátum:

.....
(podpis študenta)

ABSTRAKT

MÉSZÁROS, Adam: *Zákaz použitia sily v medzinárodných vzťahoch*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodného práva. – Vedúci záverečnej práce: Klaudia Pytel'ová, Mgr., PhD. – Bratislava: FMV EU, 2012, 43 s.

Cieľom záverečnej práce bolo popísať vývoj zákazu použitia sily a stanovenie zákazu použitia sily, taktiež popísať úlohu OSN pri budovaní a udržiavaní mieru a zároveň uviesť príklad porušenia zásady zákazu použitia sily.

Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 2 prílohy.

Prvá kapitola je venovaná historickému vývoju zákazu použitia sily a definícii agresie.

V ďalšej časti sa charakterizuje úloha Charty OSN aj samotnej OSN pri budovaní a udržiavaní mieru. Táto časť je tiež venovaná zásade zákazu použitia sily.

Záverečná kapitola sa zaoberá sporom medzi Nikaragujskou republikou a Spojenými štátmi Americkými, v ktorom bola porušená zásada zákazu použitia sily v medzinárodnom práve.

Výsledkom riešenia danej problematiky je poukázanie na dôležitosť dodržiavania zásady zákazu použitia sily, pričom sú dôsledky jej nedodržania ilustrované na reálnom príklade.

Kľúčové slová:

zákaz použitia sily, zásada zákazu použitia sily a hrozby silou, agresia, Organizácia spojených národov (OSN), Charta OSN, Medzinárodný súdny dvor

ABSTRACT

MÉSZÁROS, Adam: *Ban of the use of force in international relations*. – Economic University in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Law. – Supervisor of thesis: Klaudia Pytel'ová, Mgr., PhD. – Bratislava: FMV EU, 2012, 43 p.

The aim of the thesis was to give an overview on the historical development of the ban on the use of force and the definition of the ban on the use of force, as well to describe the role of UN in creating and maintaining peace and to give an example of violation of the ban on the use of force.

The thesis is divided into three chapters. It includes two annexes. The first chapter focuses on the historical development of the principle of the ban on the use of force and the definition of aggression. The next chapter describes the role of the UN charter and the UN itself in building and maintaining peace. This chapter also defines the ban of the use of force itself. The third and last chapter introduces the case of Nicaragua vs. United States of America and the dispute it is based on, in which the ban on the use of force in international law had been violated. The result of analysing the given issue is to point out the importance of abiding by the ban on the use of force, whilst the consequences of violation are illustrated on a real case.

Key words:

Ban on use of force, Principle of Non-Use and Threat of Force, aggression, United Nations (UN), the UN Charter, International Court of Justice

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. HISTORICKÝ VÝVOJ ZÁKAZU POUŽITIA SILY	9
1.1. Prvé kroky smerujúce k zákazu.....	9
1.2. Zlyhania Spoločnosti národov.....	10
1.3. Briand-Kellogov pakt.....	11
1.4. Definovanie Agresie.....	11
1.4.1. Vývoj definície agresie	11
1.4.2. Definícia agresie	13
1.5. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe	15
2. OSN A ZÁSADA ZÁKAZU POUŽITIA SILY.....	18
2.1. Charta OSN	18
2.2. OSN.....	19
2.2.1. Bezpečnostná Rada OSN	19
2.2.2. Medzinárodný súdny dvor	20
2.3. Stanovenie zásady zákazu použitia sily	21
2.4. Výnimky zo zákazu použitia sily	22
2.5. Úloha OSN pri budovaní a udržiavaní svetového mieru	23
2.4.1. Peacemaking	24
2.4.2. Peace-keeping	25
2.4.3. Peacebuilding.....	26
3. NIKARAGUJSKÁ REPUBLIKA VS. SPOJENÉ ŠTÁTY AMERICKÉ.....	28
3.1. Rozhodovanie o jurisdikcii	28
3.2. Pozadie konfliktu	30
3.3. Argumenty sporových strán	31
3.4. Rozsudok Súdneho dvora.....	35
ZÁVER	38
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	40
PRÍLOHY	i

ÚVOD

V priebehu dejín vznikalo medzi štátmi množstvo konfliktov a ozbrojených stretov, ktorých následky nepriaznivo ovplyvňovali vývoj týchto štátov vo viacerých oblastiach. Medzi dva najväčšie patria Prvá a Druhá svetová vojna, ktorých následky podnietili vznik myšlienky vybudovania a udržania svetového mieru ako aj medzinárodných inštitúcií, ktoré by na takýto mier dohliadali. Myšlienku takéhoto charakteru mala do praxe uviesť pevne definovaná, medzinárodne akceptovaná zásada, podľa ktorej by násilné riešenie sporov bolo považované za medzinárodný zločin. Túto funkciu splnila až zásada zákazu použitia sily a hrozby silou, ktorej je venovaná naša práca.

Dôvodom výberu tejto témy bolo uvedomenie si dôležitosti zásady zákazu použitia a hrozby silou pre medzinárodné vzťahy ako také, pretože je na nej postavená snaha o mierové spolunažívanie národov. Zaujal nás fakt, že napriek takto pevne stanovenej zásade, definovanej nie len v Charte OSN ale aj v medzinárodnom obyčajovom práve, sa dodnes vyskytujú prípady, v ktorých dochádza k porušeniu tejto zásady. Taktiež sme mali záujem takýto konkrétny prípad analyzovať a poukázať na dôsledky riešenia sporov nemierovou cestou. Pre tento cieľ sme si zvolili prípad Nikaragujskej republiky, ktorá sa ocitla v spore so Spojenými štátmi americkými. Cieľom záverečnej práce bolo zároveň priblížiť historický vývoj zásady zákazu použitia sily a hrozby silou, popísať úlohu a činnosť Organizácie spojených národov a Medzinárodného súdneho dvora v tejto oblasti ako aj význam Charty OSN, v ktorej je zásada zákazu použitia sily zakotvená.

Problematikou, ktorej sa venuje táto záverečná práca, sa zaoberá množstvo domácich autorov ako aj zahraničných, nakoľko sa jedná o jednu z najzávažnejších a najdiskutovanejších oblastí medzinárodného práva. Problematike pokojného riešenia sporov ako aj prevencii vzniku sporov sa nevenujú len jednotlivci, ale diskusie na túto tému prebiehajú na pôdach významných medzinárodných organizácií. Predovšetkým je to Organizácia spojených národov, ktorej vznik priamo súvisel so snahou o udržanie medzinárodného mieru po dvoch Svetových vojnách. V našej práci pre nás predstavovali najväčší prínos knižné publikácie od autorov Azud a Mráz.

Na získanie informácií potrebných pre spracovanie tejto témy sme využívali slovenské knižné publikácie, ako aj jednu zahraničnú v anglickom jazyku. Ďalším zdrojom

pre nás bol internet, z ktorého sme čerpali informácie z oficiálnych stránok Organizácie spojených národov a príslušných orgánov ako napr. Medzinárodný súdny dvor. Informácie sme čerpali aj zo stránky Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a samotná Charta OSN v jej elektronickej forme pre nás predstavovala rovnako významný zdroj. Využili sme takisto aj údaje z časopiseckých príspevkov zverejnených na internete ako aj rôzne internetové publikácie, rozoberajúce danú problematiku z rôznych uhlov pohľadu. Problém pri hľadaní a spracovaní informácii predstavovala rozmanitosť názorov a odlišné postoje autorov ako aj historický charakter niektorých spracovaných tém. Pri spracovaní určitých publikácií sme museli odhliadnuť od niektorých názorov autora aby sme zachovali neutrálnosť práce. Zozbierané dáta sme spracovávali využívaním základných metodických postupov. Zistené údaje sme analyzovali. Na základe uskutočnenej analýzy, sme v niektorých prípadoch syntézou prijali určité závery.

1. HISTORICKÝ VÝVOJ ZÁKAZU POUŽITIA SILY

Vzájomné spolunažívanie národov alebo štátov už od dávnej minulosti marili kultúrne, politické a ekonomické nezhody, ktoré často viedli k rôznym sporom. Tieto konflikty záujmov a názorov sa avšak nie vždy riešili mierovou cestou, práve naopak, vyvrcholili do násilných, ozbrojených zrážok, či dokonca vojen, ktoré mali katastrofálne následky nie len pre samotných aktérov, ale mnohokrát pre celú geografickú oblasť, kontinent a neraz aj pre celý svet.

Hlavnou príčinou bol samozrejme fakt, že každá krajina, každý štát smel sám rozhodovať o tom, akou formou alebo cestou vyrieši svoj spor s inou krajinou, štátom. Práve toto, spolu so svedectvom hrôzostrašných dôsledkov vojen, vnuklo do sveta myšlienku pre celosvetový mier a zabezpečenie, udržanie tohto mieru. Bolo teda nevyhnutné aby sa vytvoril určitý mechanizmus pre riešenie medzinárodných konfliktov a to práve pomocou medzinárodného práva a pravidiel, ktoré stanovuje. Avšak až v polovici 19. storočia sa medzinárodné právo stáva záväzným pre celé medzinárodné spoločenstvo, tým, že nadobudlo formu všeobecného medzinárodného práva. To ešte ale nezaručovalo žiadnu istotu mieru, keďže začiatkom 20. storočia ešte stále priznávalo medzinárodné právo každej krajine právo na použitie sily, keď išlo o dosahovanie mocenských cieľov. Toto právo tým pádom zahŕňalo aj ozbrojené násilie.

1.1. Prvé kroky smerujúce k zákazu

Prvou dôležitou udalosťou, ktorá predstavovala snahu o zabezpečenie svetového mieru boli Haagske mierové konferencie. „I. Haagska mierová konferencia sa začala 18.5.1899 za účasti 26 štátov a okruhy otázok sa týkali obmedzenia zbrojenia, úpravy vojnového práva a mierového riešenia medzinárodných sporov. Boli prijaté dva dokumenty a to Dohoda o pokojnom riešení medzinárodných sporov a Dohody o zákonoch a obyčajoch pozemnej vojny. II. Haagska mierová konferencia sa konala v roku 1907 za účasti 44 štátov, prijatých bolo 13 dohôd.“¹ Považujeme ju za významnejšiu, nakoľko jej

¹ Šimák, L. : Legislatíva krízových situácií, 2005, [cit. 12.11.2011], Dostupné na internete <<http://fsi.uniza.sk/kkm/old/publikacie/lks.pdf>> s.23

prínosom bolo, že „priame vojenské násilie mohlo byť použiteľné len na ozbrojených príslušníkov armád.“²

1.2. Zlyhania Spoločnosti národov

Spoločnosť národov, ako výsledok parížskej mierovej konferencie, na ktorej bola po skončení prvej svetovej vojny podpísaná Versaillská mierová zmluva, hrala veľmi dôležitú rolu v presadzovaní zákazu použitia sily. Bolo to práve vo Versailles, dňa 28. júna 1919³, kde Spoločnosť národov vznikla a to s cieľom priniesť nové princípy a normy do medzinárodného práva. Išlo hlavne o zamedzenie možnosti vojenského útoku, avšak ukázalo sa, že v tomto Spoločnosť národov zlyhala. Príčinou bola jedna z hlavných zásad, na ktorej bol Pakt Spoločnosti národov postavený, ktorá hovorila, že vojna, nerátajúc špecificky stanovené výnimky, je dovolená.

Počas činnosti Spoločnosti národov boli schválené dva návrhy, ktoré by výrazne posunuli medzinárodné právo na pokročilejšiu, viac mierovo orientovanú úroveň. Prvým bol návrh zmluvy o vzájomnej pomoci z roku 1924. Napriek tomu, že bol Valným Zhromaždením schválený, čelil tento návrh silnému odporu zo strany vlád členských štátov. Podobnú myšlienku mal aj tzv. Ženevský protokol z októbra 1942. Valným Zhromaždením bol rovnako schválený avšak tento krát to bola Veľká Británia, ktorá vyjadrila s návrhom nesúhlas. Účinnosť tým pádom protokol nikdy nenadobudol.⁴

Prínos Ženevského protokolu mal spočívať v nasledujúcich opatreniach: Rozpútanie vojny malo byť považované za medzinárodný zločin, prikázal riešiť všetky medzištátne spory pokojne a mierovou cestou, mal výrazne obmedziť a regulovať zbrojenie, zahŕňal normovanie prostriedkov mierového riešenia sporov a takisto mal tieto prostriedky včleniť do Paktu Spoločnosti národov.⁵

² Šimák, L. : *Legislatíva krízových situácií*, 2005, [cit. 12.11.2011], Dostupné na internete <<http://fsi.uniza.sk/kkm/old/publikacie/lks.pdf>> s.23

³ Chmelár, E. : *Vznik Spoločnosti národov*, [cit. 12.11.2011], Dostupné na internete <<http://www.noveslovo.sk/c/25378/>>

⁴ Bystrický, V., *Organizovanie bezpečnosti v rokoch 1918-1939*, [cit. 3.1.2012]. Dostupné na internete <<http://www.historiarevue.sk/hr06-01/nato/bystricky.htm>>

⁵ Azud, J. : *Zásady medzinárodného práva*, 2008, s.108

1.3. Briand-Kellogov pakt

Inak známy aj ako Parížsky akt, ktorý sa stal účinným 27. Augusta roku 1928, predstavoval významný pokrok v medzinárodnom práve. Národy, ktorých zástupcovia túto zmluvu podpísali tým prehlasovali, že vojnu už naďalej nepovažujú za nástroj riešenia medzinárodných sporov a taktiež, že sa jej kompletne zriekajú a tým pádom už nie je možné vojnu využiť ako prostriedok národnej politiky.⁶ Aj napriek tomu, že spočiatku sa na podpísaní zúčastnilo len chabých 15 krajín, v roku 1938 už Briand-Kellogov pakt združoval okolo 60 štátov z celého sveta. Pre medzinárodné právo to teda znamenalo, že ozbrojený vojenský konflikt stratil štatút inštitúcie v medzinárodnom práve. V pakte sa takisto stanovilo, že v žiadnom prípade nie je možné viesť útočnú vojnu. Ozbrojený konflikt tým pádom začal byť označovaný ako medzinárodný zločin. Prípady sebaobrany sa to však samozrejme netýkalo a ozbrojene sa brániť útoku bolo povolené. Tejto dohode by sa však dalo vyčítať, že mala viac morálny ako praktický význam.⁷

Výslovný zákaz použitia sily teda stále nebol kompletný, hlavným problémom bolo, že nikde nebolo konkrétne stanovené ktoré prostriedky sú a ktoré nie sú zakázané, resp. povolené. Bolo totiž nutné presne definovať pojem "agresia". Bez tejto definície nebolo možné stanoviť a hlavne uplatniť zákaz použitia sily v praxi.

1.4. Definovanie Agresie

1.4.1. Vývoj definície agresie

Definícia agresie teda zohrávala kľúčovú úlohu v chápaní zákazu vojny a bez nej by nebolo možné vymedziť, čo presne sa pod pojmom "zakázaná vojna" rozumie. Existuje viacero udalostí, ktoré sa spájajú so snahou raz a navždy presne stanoviť význam agresie v kontexte medzinárodného práva.

Prvý krát to bolo vo Februári roku 1933 kedy sa konala konferencia v Londýne. Išlo o konferenciu usporiadanú na podnet Spoločnosti národov a hlavným predmetom bolo odzbrojovanie jednotlivých krajín. Sovietsky zväz práve tu podal vôbec prvý návrh na

⁶ Yale University, Kellogg-Briand Pact 1928, 1996, [cit. 4.1.2012]. Dostupné na internete <<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imt/kbpact.htm#art1>>

⁷ Bystrický, V., Organizovanie bezpečnosti v rokoch 1918-1939, [cit. 3.1.2012]. Dostupné na internete <<http://www.historiarevue.sk/hr06-01/nato/bystricky.htm>>

definíciu agresie. Na tomto návrhu ďalej pracoval Výbor pre bezpečnostné otázky spoločnosti národov a jeho spracovanú verziu následne predložil Politickému výboru, ktorý mal za úlohu tento návrh posúdiť. Problémom tohto návrhu bolo, že podľa neho mohol byť považovaný za agresora len štát ako subjekt. Tento nedostatok však nebol hlavným dôvodom prečo sa nestala definícia navrhnutá ZSSR právne záväznou.

Iróniou totiž bolo, že napriek tomu, že Spoločnosť národov zorganizovala konferenciu, ktorej výsledkom mali byť dohody o odzbrojení, sa viacero štátov už dlhšiu dobu pripravovalo na ďalší vojenský stret. Problém spočíval hlavne v tom, že keby bola definícia agresie z konferencie v Londýne uznaná a keby sa stala záväznou, tak by všetky štáty, ktoré sa na konferencii zúčastnili a ktoré zároveň plánovali vojenský konflikt, boli následne vyhlásené za agresorov a zločincov. Dalo by sa povedať, že by podpísaním návrhu išli sami proti sebe, vzhľadom na ich budúce zámery.

Pôvodný návrh z Londýna však neostal zabudnutý. Sovietskemu zväzu sa podarilo ho zakomponovať do zmlúv spojeneckých štátov počas druhej svetovej vojny a následne po skončení druhej svetovej vojny bola táto definícia agresie použitá pri súdení vojnových zločincov.

Druhá svetová vojna zohrala významnú úlohu vo vývoji medzinárodného práva ako aj celého sveta ako takého. V súvislosti s vývojom zákazu použitia sily a konkrétne s vývojom definície agresie, považujeme za nutné spomenúť niekoľko udalostí týkajúcich sa druhej svetovej vojny, aby sme boli presní tak predovšetkým skôr udalostí z konca druhej svetovej vojny.

Ako už bolo spomenuté, návrh na definíciu agresie z roku 1933 bol vďaka Sovietskemu zväzu použitý pri trestaní hitlerovských zločincov. Stalo sa tak Londýnskou deklaráciou o stíhaní a potrestaní vojnových zločincov krajín Osi z novembra roku 1943. Podstatou tejto deklarácie bolo okrem iného, vytvorenie štatútu špeciálnych vojnových tribunálov, ktoré mali za úlohu súdiť zločincov, ktorý páchali zločiny na území viacerých štátov. Pre Európu bol takýto tribunál zriadený v Norimbergu a pre juhovýchodnú Áziu to bolo v Tokiu. Norimberské súdne procesy predstavovali dôležitý medzník vo vývoji úpravy trestného činu agresie.⁸ Dôsledkom rozsudku Norimberského súdu, ktorý sa konal od konca augusta až do začiatku októbra roku 1946 bolo upravenie pojmu „vojna“

⁸ Kršolák, D., Norimberský trestný tribunál a jeho vplyv na tvorbu medzinárodného práva, 2009, [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/tvorba_prava/Krosiak_Daniel__1238_.pdf>

v medzinárodnom práve. Boli zavedené tri nové pojmy, ktoré tento pojem nahrádzali, rozdeľovali a tým pádom objasňovali. Išlo o nasledovné pojmy:

- Ozbrojený útok, považovaný za agresiu;
- Sebaobrana;
- Medzinárodné sankcie uplatňované voči útočníkovi, agresorovi.⁹

Po skončení vojny sa teda samozrejme znovu začala dávať do pozornosti otázka definície agresie. Vypuknutie ďalšieho svetového vojenského konfliktu však poukázalo hlavne na zlyhanie Spoločnosti národov, ktorej cieľom bolo fungovať ako organizácia, ktorá by celý svet udržala v bezpečnosti. Práve preto v roku 1946 ukončila svoju činnosť. Jej nasledovníkom sa stala po druhej svetovej vojne novovzniknutá Organizácia spojených národov (OSN).

1.4.2. Definícia agresie

Dôležitú úlohu v snahe o definovanie pojmu agresia zohralo Valné zhromaždenie Bezpečnostnej rady OSN z roku 1974, na ktorom bola prijatá 14. decembra tzv. Rezolúcia 3314 (XXIX). Prínosom bolo prijatie Deklarácie zásad medzinárodného práva upravujúcich mierové, priateľské vzťahy a spoluprácu medzi všetkými štátmi. Oveľa dôležitejším výsledkom rezolúcie bolo, že bola konečne výslovné upravená a definovaná agresia.¹⁰

Za agresiu sa považuje „použitie ozbrojených síl, štátom alebo skupinou štátov proti zvrchovanosti, územnej nedotknuteľnosti alebo praktickej nezávislosti iného štátu, spôsobmi vychádzajúcimi z tejto definície. Pri tom sa za zrejmy dôkaz toho, že došlo k agresii považuje z časového hľadiska prvé použitie ozbrojenej sily v rozpore s Chartou SN“¹¹.

⁹ Kršolák, D., Norimberský trestný tribunál a jeho vplyv na tvorbu medzinárodného práva, 2009, [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/tvorba_prava/Krosiak_Daniel__1238_.pdf>

¹⁰ Kocvár, P., Bezpečnosť a ozbrojené konflikty. Gruzínsko je vo vojnovom stave s Ruskou federáciou, 2008, [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <<http://www.changenet.sk/?section=forum&x=383572&cat=111554>>

¹¹ Mráz, S. : Medzinárodné právo verejné (zvlášťne časti), 2007, s. 189

Za agresívny akt sa podľa definície agresie považuje ktorýkoľvek nasledujúci čin, bez ohľadu na to, či predtým bola vyhlásená vojna.¹² Pod pojmom agresívny akt teda rozumieme: inváziu alebo útok ozbrojených síl jedného štátu na území iného štátu, vojenskú okupáciu ako výsledok invázie či útoku, pričom dočasná invázia nie je výnimkou, násilné pripojenie územia iného štátu alebo časti územia, použitie akýchkoľvek zbraní proti územiu iného štátu, bombardovanie územia iného štátu, útok ozbrojených síl na pozemné, letecké, námorné jednotky iného štátu, blokádu (či už pobrežia alebo prístavov iného štátu) a povolenie druhému štátu aby spáchal na území prvého štátu akt agresie proti tretiemu štátu.

Avšak tieto všeobecné prípady nezahŕňajú všetky činy alebo nástroje, ktoré môžu byť považované za agresívne konanie. Bezpečnostná rada Organizácie spoločnosti národov má totiž právomoc rozhodovať o tom, ktorý čin, alebo skutok bude považovaný za agresiu a ktorý nebude.¹³ Vychádza sa z predpokladu, že akýkoľvek akt agresie je páchanie medzinárodného zločinu proti mieru a tým pádom nie je možné, aby bol takýto skutok ospravedlnený či z politických, hospodárskych alebo akýchkoľvek iných dôvodov.

Definícia agresie spĺňa tri kritériá protiprávnosti uplatnenia ozbrojenej sily, ktoré sú zakotvené v čl.2 definície. Prvým z týchto kritérií je prvenstvo, druhým nebezpečnosť a tretím agresívny cieľ.¹⁴

Bezpečnostná rada OSN má teda veľmi dôležitú úlohu, ktorou je posúdiť a rozhodnúť, či určitý skutok bol aktom sebaobrany, alebo aktom agresie. Táto úloha vyplýva predovšetkým z faktu, že Bezpečnostná rada OSN má primárnu zodpovednosť za mier a bezpečnosť vo svete. Táto jej právomoc je výslovne stanovená v čl. 24 Charty OSN: „Aby bolo zabezpečené rýchle a účinné konanie Organizácie spojených národov, zverujú jej členovia Rade bezpečnosti základnú zodpovednosť za udržiavanie medzinárodného mieru a bezpečnosti a sú zajedno v tom, že Rada bezpečnosti, vykonávajúc svoje úlohy, ktoré vyplývajú z tejto zodpovednosti, koná v ich mene.“¹⁵ Pri vykonávaní stanovených

¹² Mráz, S. : Medzinárodné právo verejné (zvláštne časti), 2007, s. 189

¹³ Jakubovová, J., Podiel a účasť Bezpečnostnej rady OSN na vzniku a fungovaní medzinárodných trestných súdov, 2010, [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_14.PDF>

¹⁴ Azud, J. : Boj za zákaz násillia v medzinárodných vzťahoch, 1986, s.84

¹⁵ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

úloh Rada bezpečnosti postupuje podľa cieľov a zásad Organizácie spojených národov a každoročne predkladá Valnému zhromaždeniu OSN na prerokovanie výročnú, poprípade aj zvláštnu správu.¹⁶ V prípade, že BR OSN určí existenciu ohrozenia mieru, alebo existenciu aktu agresie, je v jej právomoci, nariaďovať, aké ďalšie kroky je potrebné urobiť, tiež má právomoc vyzvať jej členov, aby použili ekonomické sankcie a iné opatrenia, nezahŕňajúce použitie sily na zabránenie alebo zastavenie agresie a v prípade nevyhnutnosti taktiež podniknúť vojenskú akciu proti agresorovi.¹⁷ Ako už bolo spomenuté, môže nastať aj prípad, že BR OSN na základe posúdenia rozhodne o tom, že určitý skutok nebol aktom agresie, ale aktom sebaobrany. Akt sebaobrany je okrem zásahov pod mandátom BR OSN podľa kapitoly VII Charty OSN jedinou výnimkou zo zákazu použitia sily v medzinárodnom práve.¹⁸

1.5. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe

Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) je medzinárodná organizácia, ktorá má v dnešnej dobe 56 členských štátov a sídlo vo Viedni. V 70-tych rokoch predstavovala významný krok vpred k udržaniu svetového mieru, bezpečnosti a rozumnému riešeniu medzinárodných vzťahov. Táto organizácia vznikla ako výsledok tzv. Helsinského Záverečného aktu, ktorý 1. augusta 1975 v Helsinkách podpísalo 35 štátov. Týmto aktom vznikla Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE), ktorá sa neskôr v roku 1994 v Budapešti premenovala na OBSE.¹⁹

„OBSE je najväčšou existujúcou regionálnou bezpečnostnou organizáciou, ktorá zahŕňa oblasť Európy, Kaukazu, Strednej Ázie a Severnej Ameriky. Spoločným cieľom všetkých účastníckych krajín OBSE je na základe vzájomnej spolupráce udržiavať mier a bezpečnosť v oblasti OBSE. Štáty sa zaviazali rešpektovať ľudské práva a základné

¹⁶ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

¹⁷ UN Security Council, [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_functions.html>

¹⁸ Definícia tejto výnimky v Charte OSN sa nachádza v prílohe č.1.

¹⁹ MZV SR, Slovensko v OBSE [cit. 04.01.2012]. Dostupné na internete <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_obse>

slobody, demokraciu, právneho štátu a zabezpečiť sociálnu spravodlivosť a ochranu životného prostredia.²⁰

Hlavným prínosom tejto organizácie je vypracovanie už spomínaného Helsinského záverečného aktu, ktorý je v preambule definovaný tak, že bol „motivovaný politickou vôľou zainteresovaných národov, aby zlepšil a zintenzívnil ich vzájomné vzťahy a aby prispel k mieru v Európe, rovnako tak ako bezpečnosti, spravodlivosti a spolupráci, ako aj k ich vzájomnému zblíženiu a aj medzi ostatnými štátmi sveta“²¹. Tento akt sa zaoberá otázkami týkajúcimi sa bezpečnosti v Európe, spolupráce v oblasti hospodárstva, vedy a techniky, ako aj otázkami týkajúcimi sa bezpečnosti a spolupráce v Stredomorí.

Za najvýznamnejšiu časť dokumentu je považovaná Deklarácia princípov riadiacich vzťahy medzi členskými štátmi KBSE, ktorá je dnes základným dokumentom OBSE. Celkovo obsahuje 10 zásad (princípov), ktorými sa v medzinárodných vzťahoch majú štáty riadiť. Prvým z týchto princípov je „Zvrchovaná rovnosť, rešpektovania práv vyplývajúcich zo zvrchovanosti“, druhým „Zdržanie sa hrozby silou a použitia sily“. O presadenie druhého princípu v poradí sa usilovali predovšetkým štáty NATO, nakoľko boli výrazne motivované inváziou do Československa, ktorá sa odohrala v roku 1968. Tretím princípom je „Neporušiteľnosť hraníc“. Ďalšie zásady sú nasledovné: „Územná celistvosť štátov“, „Mierové urovnávanie sporov“, „Nezasahovanie do vnútorných záležitostí“, „Rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd vrátane slobody zmýšľania, svedomia, náboženstva a presvedčenia“, „Rovnoprávnosť a sebaurčenie národov“, „Spolupráca medzi štátmi“, „Svedomité plnenie záväzkov podľa medzinárodného práva“.²²

„Kooperatívny postup krajín v prípade konfliktu, vzájomná výmena informácií a dialóg medzi konfliktnými stranami pomocou mechanizmov OBSE, pomáhajú predchádzať eskalácii konfliktov a hľadať vzájomne výhodné riešenia.“²³

²⁰ MZV SR, Slovensko v OBSE [cit. 04.01.2012]. Dostupné na internete <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_obse>

²¹ Kucer, M., Cesta k Helsinkám VI. 2009, [cit. 04.01.2012]. Dostupné na internete <<http://www.infoglobe.sk/zaujímavosti/cesta-k-helsinkam-vi/>>

²² *Ibid.*

²³ MZV SR, Slovensko v OBSE [cit. 04.01.2012]. Dostupné na internete <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_obse>

Podľa OBSE sa bezpečnosť týka mnohých aspektov spôsobu nášho života a spôsobu akým sme vedení. OBSE má komplexný pohľad na bezpečnosť, ktorý zahŕňa tri dimenzie - politicko-vojenskú, ekonomicko-environmentálnu a ľudsko-právnu. OBSE realizuje širokú škálu aktivít, ktoré zahŕňajú všetky tri tieto oblasti. Zaoberá sa problémami v oblastiach predchádzania konfliktov (v oblastiach preventívnej diplomacie) za účelom podpory ekonomického rozvoja, zabezpečenia trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov a podporovania plného rešpektovania ľudských práv a základných slobôd. Taktiež v oblastiach urovnania konfliktov, kontroly zbrojenia a odzbrojenia, post konfliktnej stabilizácie a výrazne prispieva aj v boji s medzinárodným terorizmom, čím táto organizácia významne prispieva k budovaniu spoločného európskeho bezpečnostného priestoru.²⁴

²⁴ OSCE. What we do. [cit. 05.01.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.osce.org/what>>

2. OSN A ZÁSADA ZÁKAZU POUŽITIA SILY

2.1. Charta OSN

Charta Organizácie spojených národov bola podpísaná 26. júna 1945 v San Franciscu na záver Konferencie Organizácie spojených národov o medzinárodnej organizácii a vstúpila do platnosti 24. októbra 1945.²⁵ Charta OSN je dokument pozostávajúci z Preambuly a 19 kapitol, ktorý doteraz podpísalo 193 štátov, pričom pôvodných členov bolo 51.²⁶ Podpisom Charty sa štáty zaväzujú udržiavať medzinárodný mier a bezpečnosť, rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi a podporovať sociálny pokrok, lepšiu životnú úroveň a ľudské práva.

V Preambule Charty je popísané odhodlanie ľudu spojených národov ubrániť budúce pokolenia pred vojnou, znovu veriť v základné ľudské práva, dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti a zároveň v rovnaké práva mužov žien a veľkých a malých národov, vytvoriť pomery na zachovanie spravodlivosti a úcty k záväzkom, ktoré vyplývajú z prameňov medzinárodného práva, podporovať sociálny pokrok ako aj zlepšovať životnú úroveň. Taktiež je v nej popísané, že pre tento cieľ, sú členovia spojených národov odhodlaní „pestovať znášanlivosť a žiť spolu navzájom v mieri ako dobrí susedia; zjednotiť svoje sily pre zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti; prijať zásady a zaviesť metódy zaručujúce, že sa ozbrojené sily budú používať v spoločnom záujme, a používať medzinárodný mechanizmus na podporu hospodárskeho a sociálneho povznesenia všetkých národov.“²⁷ V závere Preambuly sa uvádza, že pre dosiahnutie týchto cieľov sa členské štáty rozhodli zjednotiť svoje úsilie.

²⁵ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora [cit. 11.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

²⁶ UN, Member states, [cit. 11.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.un.org/en/members/growth.shtml>>

²⁷ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora [cit. 11.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

2.2. OSN

Organizácia spojených národov má štyri hlavné ciele, ktorými sú:

- Zachovať mier na celom svete;
- Rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi;
- Pomáhať národom v spolupráci pri zlepšovaní života chudobných ľudí v boji proti hladu, chorobám a negramotnosti a podporovať rešpektovanie práv a slobôd všetkých ľudí / ostatných;
- Byť centrom pre zosúladenie činnosti národov na dosiahnutie týchto cieľov.²⁸

OSN sa zaoberá veľkým množstvom zásadných otázok, ktoré ovplyvňujú náš život. Patria medzi ne napríklad otázky trvalo udržateľného rozvoja, životného prostredia, boja proti terorizmu, odzbrojenia a nešírenia jadrových zbraní, presadzovania demokracie, ľudských práv, zlepšenia postavenia žien a mnohé ďalšie. Najznámejšou sa však OSN stala z dôvodu významného postavenia pri udržiavaní a budovaní svetového mieru, predchádzaní konfliktom a humanitárnej pomoci. Pre našu prácu má veľký význam úloha OSN pri udržiavaní a budovaní svetového mieru, pretože s tým úzko súvisí zásada zákazu použitia sily. OSN má šesť hlavných orgánov, prostredníctvom ktorých plní svoje úlohy a zabezpečuje úspešnú realizáciu stanovených cieľov. Týmito orgánmi sú: Valné zhromaždenie, **Bezpečnostná rada**, Hospodárska a sociálna rada, Poručenská rada, **Medzinárodný súdny dvor** a Sekretariát.

2.2.1. *Bezpečnostná Rada OSN*

Bezpečnostná Rada OSN má Chartou OSN pridelenú hlavnú zodpovednosť za zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Každá krajina, a to i v prípade, že nie je členom OSN sa môže obrátiť na Bezpečnostnú Radu so sporom, ktorého je účastníkom. V takomto prípade Bezpečnostná Rada v prvom rade zistí, či existuje mierové riešenie tohto sporu. Jednotky medzinárodných mierových síl sú v niektorých prípadoch oprávnené držať od seba bojujúce strany kým prebehnú ďalšie negociácie. Ak Bezpečnostná Rada uzná, že existuje reálne ohrozenie alebo narušenie mieru, alebo že došlo k aktu agresie

²⁸ UN, UN at a Glance, [cit. 11.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml#mainnav>>

(definovaný v článku 39 Charty OSN²⁹), môže vyzvať členov OSN, aby uplatnili diplomatické alebo ekonomické sankcie. Ak nastane situácia, že tieto metódy sú nepostačujúce, Charta OSN oprávňuje Bezpečnostnú Radu OSN použiť vojenskú silu proti problematickej krajine.³⁰ Charta OSN dáva Bezpečnostnej Rade taktiež „moc a zodpovednosť k uskutočneniu kolektívnych akcií pre udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Z tohto dôvodu medzinárodné spoločenstvo zvyčajne smeruje svoj pohľad k Bezpečnostnej Rade, aby schválila mierové operácie.“³¹

2.2.2. *Medzinárodný súdny dvor*

Medzinárodný súdny dvor, známy ako Svetový súd, je hlavným súdnym orgánom Organizácie spojených národov. „Myšlienka vytvorenia medzinárodného súdu, ktorý by rozhodoval medzinárodné spory vznikla počas medzinárodnej konferencie v Haagu v roku 1899. Táto inštitúcia bola začlenená do Spoločnosti národov v roku 1919 ako Stály dvor medzinárodnej spravodlivosti a súčasný názov prijala spolu so založením OSN v roku 1945.“³²

Hlavnou úlohou Medzinárodného súdneho dvora je urovnať právne spory, ktoré mu boli predložené štátmi v súlade s medzinárodným právom a poskytovať rady, názory odporúčacieho charakteru týkajúce sa právnych záležitostí a otázok odporučených oprávnenými orgánmi OSN a špecializovaných agentúr.³³ Rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora sú záväzné a jeho široká jurisdikcia pokrýva všetky prípady v ktorých sa sporové strany na ňu odvolajú ako aj všetky záležitosti, pre ktoré je výhradne stanovená

²⁹ Znenie Článku 39 Charty OSN v prílohe č.2.

³⁰ Britannica. United Nations (UN). [cit. 14.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/616264/United-Nations-UN/225020/Peacekeeping-peacemaking-and-peace-building>>

³¹ Ivančová, E. 2008. Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

³² Britannica. United Nations (UN). [cit. 14.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/616264/United-Nations-UN/225020/Peacekeeping-peacemaking-and-peace-building>>

³³ International Court of Justice. The Court. [cit. 16.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1>>

v Charte OSN, alebo v platných zmluvách a dohovoroch. Najdôležitejšie je, že štáty nesmú byť sporovými stranami bez ich súhlasu, hoci môžu akceptovať povinnú jurisdikciu súdu v špecifikovaných kategóriách sporov.

V súvislosti s rozhodovaním Medzinárodného súdneho dvora však existujú dva problémy. Stranami sporu pred MSD môžu byť iba štáty, čo znamená, že MSD nemôže posudzovať napríklad občianske vojny. Druhým problémom je, že MSD nedisponuje efektívnymi donucovacími mechanizmami. Z toho vyplýva, že akékoľvek nepriaznivé rozhodnutie súdu by bolo pravdepodobne ignorované.³⁴

2.3. Stanovenie zásady zákazu použitia sily

Nakoľko sa jedná o mimoriadne vážnu, zložitú a teoreticky náročnú problematiku, predchádzalo kodifikácii zásady zákazu použitia sily dlhé obdobie, počas ktorého bolo predstretých veľa rôznych návrhov a prezentovaných množstvo názorov. Nakoniec sa zásadu zákazu použitia sily podarilo definovať v Deklarácii zásad medzinárodného práva, týkajúcej sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi v súlade s Chartou OSN z roku 1970 na návrh Valného zhromaždenia.³⁵ Zásada zákazu použitia sily je v spomínanej Deklarácii definovaná pod názvom „Zásada, že sa štáty vo svojich medzinárodných vzťahoch zdržia hrozby silou alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti ktoréhokoľvek štátu, alebo akýmkoľvek iným spôsobom nezlučiteľným s cieľmi Organizácie spojených národov.“³⁶

Bližšie je spomínaná zásada popísaná v samotnej Deklarácii zásad medzinárodného práva, týkajúcej sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi v súlade s Chartou OSN. V súvislosti s povinnosťou štátov zdržať sa vo svojich medzinárodných vzťahoch hrozby silou alebo použitia sily popisuje deklarácia porušenie tejto povinnosti ako porušenie medzinárodného práva a Charty OSN. Taktiež je v deklarácii zdôraznené, že takéto konanie nesmie byť nikdy použité ako prostriedok na riešenie medzinárodných

³⁴ Ivančová, E. 2008. Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

³⁵ Azud, J. : Medzinárodné právo, 2003, s. 113

³⁶ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora. [cit. 14.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

problémov. Okrem hrozby silou a použitia sily jedného štátu proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti iného štátu možno pod pojmom hrozba silou a použitie sily na základe deklarácie rozumieť aj: útočnú vojnu, považovanú za zločin proti mieru, ktorá je spolu s jej propagandou zakázaná; použitie sily štátu s cieľom narušenia existujúcich medzinárodných hraníc iného štátu; použitie sily štátu s cieľom porušenia medzinárodných demarkačných línií (napr. línií stanovených medzinárodnou dohodou alebo zodpovedajúcich medzinárodným dohodám); represálie štátov, ktoré zahŕňajú použitie sily; akýkoľvek násilný čin štátu, ktorý by zbavoval národy práv rovnosti s inými a práv na sebaurčenie, slobodu a nezávislosť; organizácia alebo podpora organizácie nepravidelných ozbrojených síl, alebo bánd vrátane žoldnierov sú zakázané; organizácia, podnecovanie alebo účasť v občianskej vojne alebo teroristických v inom štáte alebo ich napomáhanie, alebo tolerovanie na svojom území pokiaľ zahŕňajú hrozbu silou alebo použitie sily. V deklarácii je okrem toho zakázaná vojenská okupácia územia štátu na základe použitia sily v rozpore s ustanoveniami Charty. Taktiež územie nadobudnuté ako výsledok použitia sily nesmie byť uznané zákonmi.³⁷ „Žiadne vyššie uvedené ustanovenie sa nesmie vykladať tak, aby sa tým akýmkoľvek spôsobom rozširoval alebo zužoval rozsah tých ustanovení Charty, ktoré sa týkajú prípadov v ktorých je použitie sily dovolené.“³⁸

2.4. Výnimky zo zákazu použitia sily

Medzinárodné právo stanovuje, a to dokonca ako zásadu, od ktorej sa nemožno odchyliť za žiadnych okolností (to znamená ani v prípade tzv. krajnej núdze), pretože sa dotýka záujmu celého medzinárodného spoločenstva, že hrozba silou alebo použitie sily je vo vzťahoch medzi štátmi neprípustné, nakoľko predstavuje jeden z najzávažnejších medzinárodných zločinov. Napriek tomu však existujú celkom tri výnimky zo zákazu použitia sily, ktoré sú takisto ako zásada zákazu použitia sily, definované v rámci medzinárodného práva.³⁹

Prvou výnimkou je *právo štátu na sebaobranu*, pričom pod sebaobranou štátu sa rozumie použitie ozbrojenej sily ako reakcie na prítomný, uskutočnený ozbrojený útok,

³⁷ RESOLUTIONS ADOPTED ON THE REPORTS OF THE SIXTH COMMITTEE, [cit. 17.02.2012]. Dostupné na internete. <http://www.unoosa.org/pdf/gares/ARES_25_2625E.pdf>

³⁸ *Ibid.*

³⁹ ČČK, Právo na použitie sily a Medzinárodné právo humanitárne, [cit. 17.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.cervenkykriz.eu/cz/pravosily.aspx>>

pričom je ale dôležité zdôrazniť, že na odvrátenie hrozby ozbrojeným útokom (aj keby sa jednalo o hrozbu akokoľvek bezprostrednú) nie je prípustné použitie sily. V tomto prípade je za primeranú reakciu považovaná hrozba ozbrojenou sebaobranou. Akékoľvek iné použitie sily (napríklad vo forme „preventívnej vojny“) za všetkých okolností nie je v medziach zákona a predstavuje zločin agresie. Ďalší pojem, ktorý je v tejto súvislosti potrebné objasniť, je *kolektívna sebaobrana*. Kolektívnu sebaobranu je možné použiť ak dôjde k porušeniu zákazu použitia sily podniknutím agresie jedným štátom voči druhému štátu. V tomto prípade sa konanie štátu dotýka záujmov celého medzinárodného spoločenstva a z tohto dôvodu má každý zo štátov právo použiť ozbrojenú silu proti útočníkovi, pretože sa tým zaistí, že agresia môže byť zastavená aj ak jej obeť nemá dostatok síl na obranu.⁴⁰

Druhou výnimkou zo zákazu použitia sily je *donútenie medzinárodným spoločenstvom*. Táto výnimka vznikla na základe výhradného práva Bezpečnostnej Rady OSN, ktoré jej bolo zverené Chartou OSN. Obsahom tohto práva je, že v prípade ohrozenia medzinárodného mieru a bezpečnosti, porušenia mieru, alebo agresie, má BR OSN rozhodnúť o adekvátnych donucovacích opatreniach proti narušiteľovi. Tieto opatrenia majú širokú škálu – od ekonomických, diplomatických až po hrozbu silou, alebo dokonca použitie sily. Pokiaľ by BR OSN prišla k záveru, že všetky ostatné možnosti boli vyčerpané a že je nutné použiť ozbrojenú silu proti narušiteľovi, musí jasne a zreteľne stanoviť, kto a akým spôsobom tento akt vykoná.⁴¹

Treťou výnimkou je prípad, kedy sa nejaký národ rozhodne uplatniť svoje *právo na sebaurčenie proti koloniálnemu popripade rasistickému režimu*. Pokiaľ tento režim odmietne uvedené právo akceptovať, je daný národ oprávnený domáhať sa ho aj ozbrojenou silou.⁴²

2.5. Úloha OSN pri budovaní a udržiavaní svetového mieru

Ako už bolo spomenuté, OSN bola „založená za účelom „uchrániť nasledujúce generácie pred bičom vojny“. Zdolávanie tejto výzvy je stále najdôležitejšou úlohou OSN.

⁴⁰ ČČK, Právo na použitie síly a Medzinárodné právo humanitárne, [cit. 17.02.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.cervenykriz.eu/cz/pravosily.aspx>>

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Ibid.*

Mierové operácie OSN tvoria tri základné aktivity: preventívna diplomacia a *peacemaking*, *peace-keeping* a *peacebuilding*. Tento systém ochrany mieru zaviedla reforma „Agenda pre mier“ vytvorená generálnym tajomníkom OSN Boutros-Ghalim v roku 1992.⁴³

Preventívnu diplomáciu OSN v dokumente Agenda pre mier definovala ako činnosť na zabránenie sporom, ktoré vznikajú medzi stranami a zároveň na zabránenie eskalácie už existujúcich sporov do konfliktov ako aj na obmedzenie ich šírenia pri ich vzniku. Hlavnou snahou preventívnej diplomacie je teda riešiť spory pred vypuknutím násilia.⁴⁴ Od *peacemakingu* a *peace-keepingu* sa vyžaduje zastavenie konfliktov a zachovanie mieru ako náhle je dosiahnutý. Ak OSN v týchto dvoch aktivitách uspeje, posilňuje tým príležitosť na post konfliktný *peacebuiding*, ktorý môže zabrániť opakovaniu násilia medzi štátmi a národmi.⁴⁵

2.4.1. *Peacemaking*

„*Peacemaking* je činnosť zameraná na privedenie znepriatelených strán k dohode, predovšetkým pomocou mierových prostriedkov predpokladaných v VI. Kapitole Charty OSN.“⁴⁶ *Peacemaking* je v podstate diplomatickou snahou, ktorej účelom je pretvorenie násilného konfliktu do nenásilného dialógu. V takomto dialógu sú totižto jednotlivé spory urovnávané pomocou zastupujúcich politických inštitúcií. Zjednodušene povedané, hlavným účelom *peacemakingu* je ukončenie násilia medzi znepriatelenými stranami.⁴⁷

Možno povedať, že existujú dva typy *peacemakingu*. Jedným z nich je tzv. diplomatický *peacemaking*, ktorý odkazuje na politické sprostredkovanie. Druhým je vynucovanie mieru. Pod týmto pojmom treba rozumieť použitie vojenskej sily na donútenie sporových strán zastaviť boje.⁴⁸ OSN taktiež „definuje *peacemaking* ako

⁴³ Ivančová, E. 2008. *Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi*. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

⁴⁴ UN. 1992. *An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping*. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Ivančová, E. 2008. *Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi*. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ Dawson, G. 2004. *Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role*. [cit. 03.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/LoPBdP/EB-e/prb0406-e.pdf>>

diplomatickú snahu o ukončenie konfliktu, zatiaľ čo vynucovanie mieru je aktívnym použitím sily. Vynucovanie mieru je v tomto prípade oddelenou, ale subsidiárnou koncepciou v rámci peacemakingu.⁴⁹ Vynucovanie mieru sa môže uskutočňovať za pomoci rôznych nástrojov. Patria medzi ne sankcie, blokády a armádna intervencia. Najčastejšie sa v dnešnej dobe využívajú sankcie ekonomické, ktoré majú podobu rôznych stupňov obmedzenia (obmedzenie vzájomných finančných stykov, odopretie ekonomickej alebo vojenskej pomoci, colné tarify, kvóty na tovar, embargo na vývoz alebo dovoz tovaru, obmedzovanie udeľovania licencií a pod.) a ktoré možno definovať ako prerušenie alebo hrozbu prerušenia obvyklých ekonomických vzťahov. Okrem sankcií ekonomických existujú aj dopravné, vojenské, komunikačné, športové a kultúrne sankcie. Napriek tomu, že efekt sankcie môže byť značne ničivý, je sankcia najjemnejším z pojmov vojenskej sily. Malý rozdiel medzi sankciami a blokádami je ten, že blokáda je považovaná za vojenský čin a sankcia nie. Blokády sú aktívnym zásahom do trhu iného štátu (predstavujú izoláciu, uzatvorenie, alebo obkľúčenie časti štátu, alebo celého štátu) a preto sú považované za „casus belli“ (dôvod na vojnu).⁵⁰

2.4.2. *Peace-keeping*

Peace-keeping je prítomnosť OSN priamo v teréne, za predpokladu, že všetky zúčastnené strany súhlasia s ich nasadením. Zvyčajne zahŕňa zapojenie vojenských síl OSN ako aj polície, personálu a taktiež aj civilistov. Peace-keeping je technikou, ktorá rozširuje možnosti prevencie konfliktu, ako aj tvorby mieru. Okrem toho je to aj spôsob pomoci post-konfliktným krajinám pri vytváraní podmienok pre udržateľný mier.⁵¹ Peace-keeping zahŕňa širokú škálu misií, ktoré často zahŕňajú peacebuilding a súčasti diplomatického peacemakingu. Jeho hlavnou funkciou však v podstate je uľahčiť prechod štátu zo stavu konfliktu do mierového stavu. Spočíva na troch princípoch, ktoré sú predovšetkým politické. To vyžaduje, aby peacekeepers OSN (mierové jednotky označované aj ako „modré prilby“) zachovali súhlas hostiteľských štátov a bezprostredných strán sporu, konali nestranne a správali sa nenásilným a neohrožujúcim

⁴⁹ Ivančová, E. 2008. Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ UN. 1992. An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>

spôsobom.⁵² Takéto mierové jednotky sú zvyčajne zložené z vojakov a vojenských funkcionárov, policajného a civilného personálu z viacerých krajín a ich úlohou je predovšetkým monitorovanie mierových procesov a napomáhanie stranám konfliktu implementovať mierovú dohodu, ktorú uzavreli. Takúto pomoc realizujú napr. prostredníctvom podpory ľudskej bezpečnosti, dohôd o zdieľaní moci, volebnej podpory a pod.⁵³

2.4.3. *Peacebuilding*

„Peacebuilding pozostáva zo širokého okruhu aktivít týkajúcich sa kapacitnej výstavby, urovnávania a spoločenskej transformácie. Je to dlhodobý proces vyskytujúci sa po zvoľnení alebo zastavení násilného konfliktu, teda fáza mierového procesu ktorá nastáva po peacemakingu a peace-keepingu.“⁵⁴

„V porovnaní s peace-keepingom je „post-konfliktný peacebuilding“ (ako bol pôvodne nazývaný) novým konceptom, o ktorom sa OSN prvýkrát zmienila v roku 1992.“⁵⁵ V súčasnosti predstavuje široko uznávanú časť väčšiny misií OSN. Podobne ako pri peacemakingu, aj tu rozoznávame jeho dva typy. Prvým z nich je peacebuilding, ktorého cieľom je posilnenie preventívnej diplomacie (napr. odstránením príčin konfliktov, ako je degradácia životného prostredia, zaostalosť a hrozby pre bezpečnosť jednotlivcov). Druhým je peacebuilding, ktorý sa usiluje o posilnenie diplomatického peacemakingu a to inštitucionalizovaním mieru po skončení konfliktu. Peacebuilding sa celkovo skladá z aktivít, ktoré napríklad ešte aj počas Studenej vojny boli považované za výhradné kompetencie štátov. Takéto aktivity môžu zahŕňať budovanie demokratických inštitúcií, navrhnutie, plánovanie a monitorovanie volieb, skolenie a tréning bezpečnostných

⁵² Dawson, G. 2004. Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role. [cit. 03.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/LoPBdP/EB-e/prb0406-e.pdf>>

⁵³ Ivančová, E. 2008. Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Dawson, G. 2004. Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role. [cit. 03.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/LoPBdP/EB-e/prb0406-e.pdf>>

inštitúcií (polícia a armáda), zmierovanie a poskytovanie podnetov zlepšovanie úroveň dodržiavania ľudských práv. Peacebuilding, ako už bolo spomenuté, je prepojený s peacekeepingom a OSN musí pri týchto dvoch aktivitách dodržiavať v podstate rovnaké zásady, aby boli úspešné. Od konca roku 1980 rastúci počet civilných peacebuilderov a vojenské mierové jednotky (peacekeepers) boli nasadené v rámci štátov, aby sa pokúsili udržiavať poriadok, aby poskytovali pomoc pri implementácii dohôd a aby budovali mier v týchto krajinách.⁵⁶

„Valné zhromaždenie OSN spolu s Bezpečnostnou Radou vytvorili Komisiu pre budovanie mieru – medzivládny poradný orgán pomáhajúci krajinám v post-konfliktnom budovaní mieru, inštitúcií, obnove, rekonštrukcii a udržateľnom rozvoji.“⁵⁷ Táto Komisia má výslovne nariadené vykonávať určité úlohy. Medzi tieto úlohy patrí navrhovanie stratégií pre post-konfliktný peacebuilding a obnovu; poskytovanie pomoci v prípadoch predvídateľného financovania skorých obnovujúcich aktivít a udržateľných finančných investícií na stredne dlhé až dlhé obdobie; predlžovanie zvyčajnej doby pozornosti venovanej medzinárodným spoločenstvom post-konfliktnej obnove krajín a vyvíjanie čo najlepších praktík na riešenie problémov, ktoré vyžadujú rozsiahlu spoluprácu medzi politickými, bezpečnostnými, humanitárnymi a rozvojovými aktérmi.⁵⁸

„Komisia pre budovanie mieru (Peacebuilding Commission) vyplňa dôležitú medzeru v systéme OSN v rámci pomoci a rozvoja. Dáva dohromady vládu konkrétnej krajiny so všetkými relevantnými medzinárodnými a národnými aktérmi na prediskutovanie a rozhodovanie o dlhodobej peacebuildingovej stratégii s cieľom predchádzať opakovanému konfliktu.“⁵⁹

⁵⁶ Dawson, G. 2004. Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role. [cit. 03.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/LoPBdP/EB-e/prb0406-e.pdf>>

⁵⁷ Ivančová, E. 2008. Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi. [cit. 01.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.*

3. NIKARAGUJSKÁ REPUBLIKA VS. SPOJENÉ ŠTÁTY AMERICKÉ

Zákaz použitia sily alebo hrozby silou je v dnešnej dobe medzinárodne uznávanou zásadou medzinárodného práva, napriek tomu konflikty medzi štátmi vznikajú aj naďalej a neraz bola pri ich riešení, počas ich trvania táto zásada priamo porušená. Dôsledkom bolo, že sa tieto spory dostali na úroveň Medzinárodného súdneho dvora, ktorého úloha spočívala v analýze daného konfliktu a následne v uznesení rozsudku.

Rozhodli sme sa vybrať si konkrétny prípad, ktorý bol pre medzinárodné právo unikátny a na Medzinárodnom súdnom dvore neexistoval žiaden precedens podľa ktorého by sa k nemu mohlo pristupovať. V krátkosti opíšeme vznik, pozadie a priebeh sporu *Nikaragujská republika vs. Spojené štáty americké*. Najväčší dôraz však budeme klásť na spôsob akým k nemu pristúpil Medzinárodný súdny dvor a ako v závere rozhodol. Okrem iného poukážeme na to, ktoré zásady medzinárodného práva boli porušené a aké dôsledky mal rozsudok pre sporové strany.

V roku 1984, 9. apríla podala Nikaragujská republika sťažnosť Medzinárodnému súdному dvoru, v ktorej tvrdila, že Spojené štáty americké používajú vojenskú silu proti Nikarague a porušujú tým medzinárodné právo. Následne vo vyhlásení, 10. mája 1984, Medzinárodný súdny dvor naznačil, že prípad bude prebiehať v dvoch osobitných etapách. Prvá spočívala v posúdení prípustnosti Nikaragujskej žiadosti. Bolo nutné rozhodnúť či, je v jurisdikcii Medzinárodného súdneho dvora vypočítať tento prípad. Ak by bolo uznané, že súd jurisdikciu má, nastal by prechod do druhej etapy, v ktorej by sa posudzovalo merito prípadu.⁶⁰

3.1. Rozhodovanie o jurisdikcii

„Pätnástimi hlasmi proti jednému sa Súdny dvor uzniesol o svojej príslušnosti v prípade, ktorého diskusia o jurisdikcii nie je tak jednoznačná ako by mohlo naznačovať hlasovanie. Jurisdikcia je v tomto prípade založená na základe obligatórnej jurisdikcie a na

⁶⁰ Pax, T. J. 1985. Nicaragua v. United States in the International Court of Justice: Compulsory Jurisdiction or Just Compulsion? [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1426&context=iclr&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2F>>

základe bilaterálnej Dohody o priateľstve medzi Nikaraguou a USA. Hoci Spojené štáty neuznali dodatočne, po vzniku sporu, právomoc Súdneho dvora, svojim predchádzajúcim prijatím obligatórnej jurisdikcie Medzinárodného súdneho dvora, tak spôsobili, že hoci sa ako strana sporu pred Súdom neobjavili, nebolo založenie jurisdikcie v rozpore s princípom slobodného zverenia prípadu do rúk Súdneho dvora. Spojené štáty argumentovali proti právomoci Súdneho dvora tým, že pri vyhlásení obligatórnej jurisdikcie Súdneho dvora zo strany Nikaraguy, nebola predmetom ratifikácie Deklarácia prijatia jurisdikcie, ale len Protokol o prijatí Štatútu a jeho časť B, ktorá sa týkala obligatórnej jurisdikcie.⁶¹ Prejav vôle Nikaraguy akceptovať obligatórnu jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora, uznal súdny dvor za platný, pretože prijatím časti B Protokolu o prijatí Štatútu bol jasne vyjadrený.⁶² „Spojené štáty sa po zistení, že Nikaragua má v úmysle predniesť žalobu pred Súdnym dvorom, v roku 1984 zúfalo pokúsili o vypovedanie deklarácie o prijatí obligatórnej jurisdikcie.“⁶³ Súčasťou pôvodnej deklarácie nebola žiadna možnosť ukončiť obligatórnu jurisdikciu, napriek tomu Spojené štáty americké predpokladali, že je ich prirodzeným právom, suverénne túto deklaráciu zmeniť, prípadne ukončiť. Súdny dvor prehlásil, že aj keby podobný akt bol možný, nemohol by nabrat' okamžitú platnosť. Zároveň poukázali na fakt, že pre tento prípad je podstatná reciprocita v čase podania žaloby. Ak by aj Spojené štáty nepodliehali obligatórnej jurisdikcii, nezavázalo by to ak by jednalo o časové obdobie po podaní žaloby zo strany Nikaraguy. Stav do podania žaloby je najpodstatnejším a v tomto prípade splňal recipročnú podmienku deklarácií o povinnej jurisdikcii.⁶⁴

26. novembra, 1984, tým pádom ukončil Medzinárodný súdny dvor prvú etapu rozhodnutím, že prípad je prípustný aj napriek tvrdeniam Spojených štátov amerických, podľa ktorých do toho tento súd nemal zasahovať. Prípad tým pádom nadobudol oficiálny

⁶¹ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

⁶² Briggs, H. W. 1985. Nicaragua v. United States: Jurisdiction and Admissibility. The American Journal of International Law [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2201707?uid=3739024&uid=2&uid=4&sid=47698796732407>>

⁶³ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

⁶⁴ Pax, T. J. 1985. Nicaragua v. United States in the International Court of Justice: Compulsory Jurisdiction or Just Compulsion? [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1426&context=iclr&seid=1&referer=http%3A%2F%2F>>

charakter a je do dnes známy ako *Prípád týkajúci sa vojenských a polovojenských aktivít v a proti Nikaragujskej Republike*. Tento krok predstavuje v medzinárodnom práve významnú udalosť, nakoľko išlo o bezprecedentné odchylenie sa od pevne stanovených princípov určujúcich rozsah jurisdikcie Medzinárodného súdneho dvora, ktoré fungovali na niekoľko desaťročí starých tradíciách.⁶⁵

3.2. Pozadie konfliktu

V roku 1979 skončil v Nikarague diktátorský režim vodcu Somozu, ako dôsledok pôsobenia Sandinovského frontu národného oslobodenia a následne začal proces obnovy a novej Sandinistickej vlády.⁶⁶ Krajina bola v tomto období v dezolátnom stave a práve preto jeden z hlavných cieľov novej vlády bola rekonštrukcia ekonomiky nakoľko ekonomika stagnovala a dlh krajiny bol na úrovni 1.6 miliardy USD. Zvrhnutie režimu malo za následok usmrtenie približne 50000 Nikaragujčanov, 600000 ľudí bez domova a 120000 utečencov.⁶⁷ Sandinisti predstavovali pre obyvateľov možnosť vytvorenia slobodnejšieho štátu, v ktorom by potlačanie základných ľudských práv bolo len zriedkavé, na rozdiel od represívneho režimu Somozu, počas ktorého bola brutalita páchaná na obyvateľstvo bežnou súčasťou života. Ďalším dôležitým cieľom bolo vytvorenie nových politických inštitúcií na skonsolidovanie revolúcie. V auguste 1979 bola vyhlásená Nikaragujská republika (dovtedy len Nikaragua). Ideologické pozadie formovania nového systému bolo socialistické, pod silným vplyvom marxizmu a to je zároveň prvý dôvod vzniku sporu so Spojenými štátmi americkými.

⁶⁵ Pax, T. J. 1985. Nicaragua v. United States in the International Court of Justice: Compulsory Jurisdiction or Just Compulsion? [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1426&context=iclr&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2F>>

⁶⁶ Vianica, Explore Nicaragua Online. Sandinista Revolution. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://vianica.com/go/specials/15-sandinista-revolution-in-nicaragua.html>>

⁶⁷ Merrill, T. 1993. Nicaragua: A Country Study. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://countrystudies.us/nicaragua/15.htm>>

Úspechy revolúcie neznamenali nastolenie mieru v krajine. Formou občianskej partizánskej vojny kládli stúpenci Somozu, kontrarevolucionári, odpor za účelom zvrhnutia Sandinistov, potlačenia lavicovej demokratickej vlády a znovu nastolenia diktatúry.⁶⁸

3.3. Argumenty sporových strán

„V roku 1981 novozvolený americký prezident Ronald Reagan obvinil vládu Nikaraguy zo zavádzania socializmu kubánskeho typu v krajine. Koncom roka podpísal tajné rozhodnutie, v ktorom poveril CIA, aby podporovala povstalcov, ktorí sa pokúšajú zvrhnúť nikaragujskú vládu (skupina Contra), a odsúhlasil vojenskú pomoc v hodnote 19 miliárd USD.“⁶⁹ Ďalším prejavom nesúhlasu Spojených štátov amerických so Sandinovskými sympatiami pre Sovietsky zväz a bolo zavedenie ekonomickej blokády, ktorá však ešte posilnila spojenectvo Nikaraguy so socialistickým blokom.⁷⁰ Importy cukru, ako jednej z najvýznamnejších položiek medzinárodného obchodu Nikaraguy, klesli o 90%. Vláda Spojených štátov amerických otvorene tlačila na Medzinárodný menový fond, Svetovú banku ako aj iné významné finančné inštitúcie aby zamedzili prístup Nikaraguy k pôžičkám a iným službám týchto organizácií.⁷¹ V tomto období získala Nikaragua obrovské medzinárodné sympatie a niektoré štáty, vrátane zopár Európskych, začali kolaborovať s ich snahami o rekonštrukciu krajiny. Okrem toho, že vojenské aktivity kontrarevolucionárov tento proces značne brzdili, ekonomická blokáda Spojených štátov amerických zahájená v roku 1981, prerástla do oficiálne vyhláseného embarga v roku 1985. Odôvodnením tohto kroku bola pro-komunistická orientácia vlády.⁷² Dodatočné finančné prostriedky poskytované americkou vládou už v tomto období dosahovali úroveň 54 miliárd USD. „Spojené štáty americké taktiež pomáhali s vojenským výcvikom

⁶⁸ Schutz, J. P. 1998. The Impact of the Sandinistas on Nicaragua. [cit. 11.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.jorian.com/san.html>>

⁶⁹ Scribd, Prípady Medzinárodného práva verejného. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.scribd.com/doc/25468185/Prípady-MPV>>

⁷⁰ Vianica, Explore Nicaragua Online. Sandinista Revolution. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://vianica.com/go/specials/15-sandinista-revolution-in-nicaragua.html>>

⁷¹ Blum, W. 1995. Killing Hope, U.S. Military and CIA Interventions since World War II. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/Nicaragua_KH.html>

⁷² Vianica, Explore Nicaragua Online. Sandinista Revolution. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://vianica.com/go/specials/15-sandinista-revolution-in-nicaragua.html>>

povstalcov a s logistikou. V niekoľkých operáciách bola tiež zaznamenaná priama účasť Spojených štátov amerických.⁷³ Táto skutočnosť predstavuje jeden z hlavných argumentov Nikaraguy, nakoľko priame pôsobenie amerických vojenských síl v a proti Nikarague je v rozpore so zásadou zákazu použitia sily.

Snahou americkej vlády bolo zbaviť Nikaragujskú ekonomiku ropy. Niekoľko útokov bolo smerovaných na skladiská ropy. Výsledkom operácií kontrarevolucionárov a CIA, ktoré boli riadené z Hondurasu, bolo zničenie ropovodov, zamínovanie pobrežných vôd prístavov, určených pre lode prepravujúce ropu. Existovala aj hrozba napadnutia akéhokoľvek približujúceho sa ropného tankeru. Minimálne sedem lodí takéhoto typu bolo poškodených mínami, vrátane jedného sovietskeho tankeru. Prístavy v Nikarague boli obliehané a pod paľbou mínometov. Cieľom týchto ako aj vzdušných útokov bola blokáda Nikaraguy, snaha zapríčiniť nedostatok importov pre krajinu ako aj zastrašiť potenciálnych dovozcov. V októbri 1983 boli zásoby ropy v Nikarague na úrovni 10 dňovej spotreby.⁷⁴

Poľnohospodárstvo rovnako patrilo k hlavným cieľom síl Contra. Rozsiahle škody boli spôsobené na úrode. Zásoby obilia, zavlažovacie systémy a poľnohospodárske zdroje ostali v nepoužiteľnom stave. Ničili sa cesty, mosty a nákladné vozidlá za účelom znemožnenia prepravy poľnohospodárskej produkcie. V októbri roku 1982 vyhlásila americká transnacionálna spoločnosť Standard Fruit Company, že suspenduje ich pôsobenie v Nikarague, týkajúce sa obchodovania s banánmi. Marketing banánov z Nikaraguy bol v Spojených štátoch úplne utlmený. Standard Fruit Company mala s Nikaraguou kontrakt, ktorého platnosť bola stanovená na obdobie od roku približne 1885 do roku 1985. Tento kontrakt bol porušený a dôsledkom bolo 4000 nezamestnaných a zhruba 6 miliónov debien zanechaných na území Nikaraguy, bez možnosti ich transportu alebo predaja.⁷⁵

Rybolov v Nikarague bol poznačený hlavne nedostatkom paliva pre rybárske lode. Značná časť rybárskej flotily bola zničená mínami a opravy nebolo možné uskutočniť z dôvodu nedostatku financií spôsobeného americkou blokadou. Nikaragua stratila milióny dolárov v dôsledku prudkého poklesu exportu kreviet.⁷⁶

⁷³ Scribd, Prípady Medzinárodného práva verejného. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.scribd.com/doc/25468185/Prípady-MPV>>

⁷⁴ Blum, W. 1995. Killing Hope, U.S. Military and CIA Interventions since World War II. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/Nicaragua_KH.html>

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ *Ibid.*

Argumenty predložené Medzinárodnému súdnemu dvoru vychádzajú aj z poznatku, že samotné sily kontrarevolucionárov nepredstavovali pre Sandinistickú vládu takmer žiadnu vážnu hrozbu, nakoľko ich počty, zdroje a kapitál boli zanedbateľné. Ich odpor spočíval v občasných menších útokoch partizánskej povahy, pri ktorých došlo k minimálnym civilným škodám. Poukazuje sa na to, že situácia sa zmenila zapojením sa Spojených štátov amerických. Zdroje uvádzajú, že od momentu vstupu amerických vojenských síl do konfliktu a zahájenia finančnej podpory kontrarevolucionárov, do novembra roku 1984 došlo k zavraždeniu približne 910 štátnych úradníkov Nikaraguy a okolo 8000 civilistov. Vojna trvala do roku 1989, Sandinisti boli porazení, v roku 1990 prehrali voľby a novú vládu tvorila koalícia pro-amerických politických strán pod názvom Národná opozičná únia.⁷⁷

„Na základe týchto skutočností žiadala Nikaragua od Medzinárodného súdneho dvora aby vydal rozsudok, v ktorom by deklaroval protiprávne konanie a porušenie záväzkov, ktoré Spojeným štátom americkým vyplývajú z medzinárodného práva. Nikaragua ďalej žiadala aby súd uložil Spojeným štátom americkým povinnosť zdržať sa ďalšieho protiprávneho konania a uhradiť vláde Nikaraguy reparácie vo výške 370 200 000 USD ako náhradu škody.“⁷⁸

Spojené štáty americké väčšinu spomenutých prípadov otvorene priznali, ich spoluprácu s kontrarevolucionármi sa nikdy tajiť nesnažili, ich zámery a dôvody pre takéto správanie neskrývali. „Spojené štáty sa tak mali dopustiť porušenia zákazu použitia sily vo vzťahoch s ostatnými štátmi, porušenia princípu nezávislosti iného štátu, jeho suverenity a teritoriálnej integrity, porušenia princípu voľnosti mora a mierového námorného obchodu, na základe Charty OSN a Charty Organizácie amerických štátov.“⁷⁹ Potom ako Nikaragua podala sťažnosť na Medzinárodný súdny dvor však vznikla snaha zo strany americkej vlády poskytnúť vhodnú obhajobu svojich činov a vysvetliť vlastnými argumentmi, prečo konali v prospech kontrarevolucionárov.

V rovnakom období ako revolúcia v Nikarague prebiehala revolúcia podobného charakteru aj v El Salvadore. Do občianskych konfliktov tohto štátu sa zapojila Nikaragua

⁷⁷ Blum, W. 1995. Killing Hope, U.S. Military and CIA Interventions since World War II. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/Nicaragua_KH.html>

⁷⁸ Scribd, Prípady Medzinárodného práva verejného. [cit. 10.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.scribd.com/doc/25468185/Prípady-MPV>>

⁷⁹ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

aj Spojené štáty americké. Nakoľko myšlienky a ciele revolucionárov v El Salvadore sa niesli v rovnako duchu ako revolúcia v Nikarague, Sandinistická vláda ich hnutie podporovala. Rozdielom bolo, že americká vláda podporovala vládu v El Salvadore v boji proti revolucionárom, ktorých sila bola podstatne menšia ako sila Sandinistického hnutia počas revolúcie v Nikarague.⁸⁰ „Spojené štáty sa bránili tvrdením, že akcie nimi podniknuté primárne slúžili ochrane El Salvadoru a boli odpoveďou na ozbrojený útok zo strany Nikaraguy voči tomuto štátu. Vykonávali tak právo kolektívnej sebaobrany, k čomu sa pripojil aj Salvádor prijatím Deklarácie Intervencie z 15.8.1984, kde sám seba označil ako obeť ozbrojeného útoku Nikaraguy a zároveň potvrdil, že požiadal Spojené štáty o výkon práva kolektívnej sebaobrany.“⁸¹ Tohto vyhlásenia sa Spojené štáty americké držali až do 18. Januára roku 1985, kedy vyhlásili, že sa na prípade už ďalej nebudú podieľať. Vzdali sa aj tvrdenia, že zámenkou použitia vojenských síl v Nikarague bola kolektívna seba obrana. Prezident Ronald Reagan verejne priznal, že jediným účelom vojenského zásahu bolo odstránenie súčasnej vlády v Nikarague. V apríli 1985 vyhlásil prezident Spojených štátov dočasné prímerie, ktoré malo trvať 60 dní a zároveň navrhol nech v tomto období prebehnú v Nikarague parlamentné voľby pod medzinárodným dohľadom. Nikaragua tento návrh odmietla, pretože to považovali za zasahovanie do interných záležitostí štátu. Od podania žaloby na Súdny dvor sa zmenilo len postavenie Spojených štátov, ktoré v tomto období otvorene priznávajú ich cieľ zvrhnúť súčasnú vládu v Nikarague.⁸²

Medzinárodný súdny dvor pri posudzovaní prípadu zvažoval aj budúce úmysly Spojených štátov amerických. Prezident Ronald Reagan totiž prehlásil, že vojenské operácie v a proti Nikarague budú po 60 dňovom prímerí naďalej pokračovať kým nesplnia ich cieľ, ktorým je zvrhnutie Sandinistickej ľavicovo orientovanej vlády. Finančná podpora ako aj ostatné formy podpory pre sily Contra rovnako ostanú prítomné.⁸³

⁸⁰ Kane, M. 2002. The El Salvadoran Civil War. [cit. 11.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://novaonline.nvcc.edu/eli/evans/his135/Events/ElSalvador80/Salvador80.html>>

⁸¹ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

⁸² International Court of Justice, Cases. 1986 Case concerning the military and paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits. [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.icj-cij.org/docket/files/70/9619.pdf>>

⁸³ *Ibid.*

Druhá fáza riešenia prípadu spočívala v dokazovaní posudzovaní a vyššie uvedených skutočností. Trvalo približne dva roky kým sa Medzinárodnému súdnemu dvoru podarilo prípad vyšetriť a následne sa dohodnúť na rozsudku, ktorému sa budeme venovať v ďalšej časti kapitoly.

3.4. Rozsudok Súdneho dvora

„Súdny dvor dňa 27.6.1986 vyniesol rozsudok, ako v poradí už tretie rozhodnutie týkajúce sa tohto prípadu, po zamietnutí žiadosti z mája 1984 USA o výmaz z Registra prípadov pre nedostatok právomoci; a po zamietnutí námietok jurisdikcie z novembra toho istého roku. Rozhodnutie potvrdilo výhradu USA o tom, že Súdny dvor nemá jurisdikciu pre aplikáciu Charty OSN, či Charty OAS pre daný prípad“⁸⁴ Táto výhrada sa týkala prípadov, ktoré vznikli na základe multilaterálnej zmluvy a to len za situácie, že strany dohody sú súčasne aj stranami sporu, o ktorom ma Medzinárodný súdny dvor rozhodovať, teda ktorých sa rozsudok bude priamo dotýkať. Pri týchto podmienkach vylučovala výhrada Spojené štáty z akceptácie obligatórnej jurisdikcie Súdneho dvora.⁸⁵ „Súdny dvor teda neaplikoval tieto multilaterálne dohody, avšak vyhlásil, že pre potreby rozhodnutia vo veci postačuje obyčajové právo, z ktorého v konečnom dôsledku aj tak vychádzajú obidve spomenuté Charty.“⁸⁶ K uzneseniu rozsudku viedla Medzinárodný súdny dvor úvaha zvažujúca argumenty obhajoby Spojených štátov, podľa ktorej bola vojenská pomoc poskytnutá El Salvadoru neoprávnená, nakoľko neexistoval dostatočný počet dôkazov o údajných ozbrojených útokoch proti El Salvadoru zo strany Nikaraguy. Z rovnakých dôvodov bolo protiprávne aj poskytovanie vojenskej a finančnej pomoci povstaleckým skupinám Contras. Tvrdenia, že Spojené štáty konali v zmysle kolektívnej sebaobrany tým neboli opodstatnené. Americká vláda k podporným a vojenským operáciám nebola autorizovaná. Súdny dvor dospel k názoru, že Spojené štáty konali v rozpore s obyčajovým právom, podľa ktorého sú intervencia a použitie sily zakázané. Taktiež bola týmito

⁸⁴ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

⁸⁵ Briggs, H. W. 1985. Nicaragua v. United States: Jurisdiction and Admissibility. The American Journal of International Law [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2201707?uid=3739024&uid=2&uid=4&sid=47698796732407>>

⁸⁶ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

zásahmi porušená bilaterálna zmluva uzavretá medzi Spojenými štátmi americkými a Nikaraguou.⁸⁷ „Aktivity smerujúce k zamínovaniu prístavov a pod., bez predošlého varovania alebo upozornenia, neboli len protiprávnym aktom, ale boli v rozpore so základnými princípmi humanitárneho práva, ktoré sú obsiahnuté v Haagskom dohovore z roku 1907.“⁸⁸ O rozsudku rozhodovalo pätnásť sudcov, pričom s uzneseným rozsudkom nesúhlasila trojica sudcov a zvyšných dvanásť sa zhodlo na nasledovnom.

Súdny dvor rozhodol, že Spojené štáty americké, výcvikom, zbrojením, financovaním a zásobovaním síl Contra ako aj podporovaním a vypomáhaním vo vojenských a polovojenských aktivitách v a proti Nikarague, konali v rozpore s ich obligáciou, vychádzajúcou z obyčajového medzinárodného práva, nezasahovať do interných záležitostí iného štátu. Spojené štáty americké niekoľkými útokmi na Nikaragujskom teritóriu v rokoch 1983-1984, presnejšie uvedené v prílohe⁸⁹, ako aj tými činmi z vyššie uvedených podporných aktivít, v ktorých bolo prítomné použitie sily, konali proti Nikaragujskej republike, a v rozpore s obyčajovým právom, z ktorého vyplýva povinnosť nepoužívať silu proti inému štátu. Súdny dvor ďalej rozhodol, že Spojené štáty americké, riadením a autorizovaním sa nad právami územia Nikaragujskej republiky, ako aj vyššie uvedenými skutkami, konali proti Nikaragujskej republike, narušením suverenity tohto štátu, čo je rovnako v priamom rozpore s obyčajovým medzinárodným právom. Pokladaním mín vo vnútorných a teritoriálnych vodách Nikaragujskej republiky, počas prvých mesiacov roku 1984, neoznámením existencie týchto mín ako aj ich presnej polohy, konali Spojené štáty americké v rozpore nie len s vyššie uvedenými obligáciami obyčajového práva ale porušili aj zásadu pokojného námorného obchodu.⁹⁰

Súdny dvor uznal, že všetkými spomenutými činmi porušili Spojené štáty aj Dohodu o priateľstve, obchode a plavbe, medzi Nikaragujskou republikou a Spojenými štátmi americkými, podpísanú v Manague, 21. januára 1956. Vydaním manuálu, ktorý

⁸⁷ Leigh, M.1986 The American Journal of International Law. Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2202153?uid=3739024&uid=2&uid=4&sid=47698796790497>>

⁸⁸ Mihálik, J. 2011. Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora. [cit. 09.03.2012]. Dostupné na internete. <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>

⁸⁹ Príloha č.3

⁹⁰ International Court of Justice, Cases. 1986 Case concerning the military and paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=367&code=nus&p1=3&p2=3&case=70&k=66&p3=5>>

slúžil na školenie partizánskych skupín vo vedení efektívnej partizánskej vojny a partizánskych operácií, povzbudzovali tieto skupiny k skutkom, ktoré sú v protiklade so základnými princípmi humanitárneho práva. Nepodarilo sa však dokázať a vyvodiť, že za niektorý z činov takejto povahy by boli priamo zodpovedné Spojené štáty americké. Zavedením embarga v roku 1985 Spojené štáty taktiež porušili vyššie spomenutú Dohodu o vzájomnom priateľstve z roku 1956.⁹¹

V rozsudku ďalej Medzinárodný súdny dvor rozhodol, že Spojené štáty majú povinnosť okamžite zastaviť všetky aktivity, ktoré sú v rozpore s vyššie uvedenými obligáciami. Všetky škody spôsobené Nikaragujskej republike, ktoré súviseli s porušením medzinárodného práva ako aj Dohody o priateľstve, sú Spojené štáty povinné nahradiť formou reparácií.⁹² V rozsudku súd ešte neurčil presnú výšku ani formu reparácií a rezervoval si právo na stanovenie týchto aspektov odškodnenia v ďalšom pojednávaní prípadu. Presnú sumu Súdny dvor nikdy neurčil, no podľa Nikaragujských súdnych odborníkov by reparácie mohli predstavovať okolo 17.8 miliárd USD.⁹³

Spojené štáty americké rozsudok neprijali a rozhodli sa ho ignorovať. V roku 1987 Medzinárodný súdny dvor vyzval americkú vládu k splneniu svojich povinností voči Nikarague, no stanovisko spojených štátov sa nezmenilo. Reparácie neboli do dnes splatené, no nahradil ich pomocný program v hodnote 175 miliónov USD, s ktorým americká vláda súhlasila potom ako v roku 1991 Nikaragua vyhlásila, že sa vzdá práva na odškodnenie ak im bude poskytnutá pomoc. V roku 2008 Spojené štáty prehodnocovali pokračovanie v pomocnom programe, nakoľko v tom období vo voľbách v Nikarague vyhral lavicovo Sandinisticky orientovaný Ortega. Ten však americkej vláde pripomenul, že Nikaragua na nesplatené reparácie nezabudla a naznačil, že v danom období by hodnota reparácií aj s úrokmi bola na úrovni 45 miliárd USD.⁹⁴ Do dnešnej doby nie je tento spor úplne vyrovnaný.

⁹¹ International Court of Justice, Cases. 1986 Case concerning the military and paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=367&code=nus&p1=3&p2=3&case=70&k=66&p3=5>>

⁹² *Ibid.*

⁹³ History Commons. US-Nicaragua (1979-). [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.historycommons.org/timeline.jsp?timeline=nicaragua>>

⁹⁴ Castro, I. 2008. Reuters. Nicaragua asks U.S. for war reparations in aid row. [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.reuters.com/article/2008/12/02/us-nicaragua-reparations-idUSTRE4B115920081202>>

ZÁVER

V tejto práci sme podrobnejšie rozoberali problematiku mierového riešenia sporov a to v kontexte Organizácie spojených národov a Charty Organizácie spojených národov, v ktorej je zakotvená zásada zákazu použitia sily a hrozby silou. V práci sme sa venovali historickému vývoju tejto zásady, jej definovaniu a výnimkám t.j. prípadom, pri ktorých sa zásada neuplatňuje. Na význam zásady zákazu použitia sily a hrozby silou, ako aj na dôsledky jej porušenia sme poukázali na prípade Nikaragujská republika v. Spojené štáty americké, Vojskové a polovojskové aktivity v a proti Nikarague.

Súčasnnej definícii zákazu použitia sily predchádzal pomerne dlhý vývoj, ktorý zahŕňal udalosti ako Haagske mierové konferencie, ktoré predstavovali prvú snahu o zabezpečenie svetového mieru. Neúspechy Spoločnosti národov v tejto oblasti vynahradil Briand-Kellogov pakt, ktorý predstavoval významný pokrok v medzinárodnom práve ako takom. Zásluhou tejto dohody bola skutočnosť, že ozbrojený konflikt začal byť považovaný za medzinárodný zločin no išlo skôr o morálny základ ako praktické využitie. Problém spočíval v absencii presnej definície agresie. Rokovalo sa o nej v medzivojnovom období v Londýne ako aj počas Norimberských procesov, no finálne znenie definície agresie sa podarilo ustanoviť až Bezpečnostnej Rade Organizácie spojených národov.

Charta OSN predstavuje najvýznamnejší dokument, v ktorom je okrem definície agresie, zakotvených niekoľko ďalších zásad týkajúcich sa udržiavania mieru a pokojného riešenia sporov. OSN sa zaoberá množstvom zásadných otázok, ktoré ovplyvňujú medzinárodné vzťahy. Medzi jej ciele okrem zachovania mieru na celom svete patrí rozvíjanie priateľských vzťahov medzi štátmi ako aj pomáhanie národom pri zlepšovaní života chudobných ľudí v boji proti hladu, chorobám a pod. Najdôležitejšími orgánmi OSN z hľadiska zachovania svetovej bezpečnosti a mieru sú Bezpečnostná Rada OSN a Medzinárodný súdny dvor. Mierové operácie OSN tvoria tri základné aktivity, ktorými sú preventívna diplomacia a peacemaking, peace-keeping a peacebuilding zavedené reformou známou ako Agenda pre mier. Tieto aktivity na seba nadväzujú a sú vzájomne úzko prepojené. Ich podstata spočíva v zastavení konfliktov, nastolení a zachovaní mieru po skončení konfliktu ako aj prevencia ďalšieho možného konfliktu.

Napriek tomu, že zákaz použitia sily je medzinárodne uznávanou zásadou, nezaručuje, že nikdy nedôjde k ozbrojenému konfliktu. Príkladom toho je aj spor medzi Nikaragujskou republikou a Spojenými štátmi americkými. Pozadím tohto konfliktu bola

revolúcia v Nikarague, počas ktorej došlo k zvrhnutiu diktátorského režimu a následne budovanie novej Sandinistickej, ľavicovo orientovanej vlády, čo zároveň predstavovalo dôvod zapojenia sa Spojených štátov amerických do tohto konfliktu. Americká vláda schválila finančnú aj vojenskú podporu kontrarevolucionárov, t.j. skupín zvaných Contra, ktoré proti novej vláde viedli partizánsku vojnu. Cieľom Spojených štátov bolo zvrhnutie Sandinistického režimu, nakoľko predstavoval systém sympatizujúci so sovietskym blokom. Nikaragua na základe týchto skutočností podala žalobu na Medzinárodný súdny dvor, v ktorej prehlasovala, že Spojené štáty porušili zásadu zákazu použitia sily, nakoľko viedli ozbrojené útoky na území a proti Nikarague. Taktiež tvrdili, že porušili zásadu nezasahovania do interných záležitostí a suverenity iného štátu ako aj vzájomnú Dohodu o priateľstve medzi Nikaraguou a Spojenými štátmi. Žiadali od Súdneho dvora, nech udelí Spojeným štátom povinnosť prestať s útokmi a vyplatiť Nikarague reparácie vo výške spôsobených škôd. Medzinárodný súdny dvor najprv zvažoval prístupnosť prípadu ako aj otázku jurisdikcie nad týmto prípadom. Potom ako Súdny dvor rozhodol, že tento prípad je v jeho jurisdikcii, začal prešetrovať samotné merito prípadu. Po dôslednej analýze udalostí týkajúcich sa argumentov oboch sporových strán, uzniesol Súdny dvor rozsudok v prospech Nikaragy a udelil Spojeným štátom americkým povinnosť vyplatiť reparácie, vo výške, ktorá nebola pevne stanovená ako aj povinnosť okamžite ukončiť všetky operácie v a proti Nikarague. Spojené štáty rozsudok neakceptovali a reparácie nikdy nevyplatili.

Analýzou tohto prípadu sme zistili, že samotná existencia zásady zákazu použitia sily a hrozby silou má aj do dnešnej doby viac teoretický ako praktický význam, nakoľko OSN aj Medzinárodný súdny dvor nedisponujú dostatočne efektívnymi donucovacími mechanizmami, čo sme mali možnosť vidieť aj na prípade Nikaragua v. Spojené štáty. Hrozba vzniku vojenského konfliktu stále existuje a otázka dosiahnutia a udržania medzinárodného mieru zostáva otvorená.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy / Monografie

- [1] AZUD, J. 1986. *Boj za zákaz násilia v medzinárodných vzťahoch*. Bratislava : Vydavateľstvo VEDA, 1986. 253 s.
- [2] AZUD, J. 2003. *Medzinárodné právo*. Bratislava : VEDA vydavateľstvo SAV, 2003. 456 s. ISBN 80-224-0753-4.
- [3] AZUD, J. 2008. *Zásady medzinárodného práva*. Bratislava : VEDA vydavateľstvo SAV, 2008. 264 s. ISBN 978-80-224-1020-5.
- [4] MRÁZ, S. 2007. *Medzinárodné právo verejné (zvláštne časti)*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2007. 225 s. ISBN 978-80-225-2325-7.

Elektronické dokumenty – monografie

- [1] BLUM, W. 1995. *Killing Hope, U.S. Military and CIA Interventions since World War II*. [online]. Common Courage Press [citované 10-03-2012]. Dostupné na internete: <http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/KillingHope_page.html>. ISBN 978-1567510522.
- [2] IVANČOVÁ, E. 2008. *Peacemaking, peace-keeping a peace-building v teórii a praxi*. [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2008. 82 s. [citované 01-03-2012]. Dostupné na internete: <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_3.pdf>.
- [3] JAKUBOVÁ, J. 2010. *Podiel a účasť Bezpečnostnej rady OSN na vzniku a fungovaní medzinárodných trestných súdov*. [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. 206 s. [citované 20-12-2011]. Dostupné na internete: <http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_14.PDF>. ISBN 978-80-7097-809-2.
- [4] KRŠOLÁK, D. 2009. *Norimberský trestný tribunál a jeho vplyv na tvorbu medzinárodného práva*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 13 s. [citované 20-12-2011]. Dostupné na internete: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/tvorba_prava/Kroslak_Daniel__1238_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1.

Články v elektronických časopisoch a iné príspevky

- [5] BRIGGS, H. W. 1985. Nicaragua v. United States: Jurisdiction and Admissibility. In *The American Journal of International Law*. [online]. [citované 09-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2201707?uid=3739024&uid=2&uid=4&sid=47698796732407>>
- [6] BRITANNICA. *United Nations (UN)*. [online]. [citované 14-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/616264/United-Nations-UN/225020/Peacekeeping-peacemaking-and-peace-building>>
- [7] BYSTRICKÝ, V. *Organizovanie bezpečnosti v rokoch 1918-1939*. [online]. [citované 03-01-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.historiarevue.sk/hr06-01/nato/bystricky.htm>>
- [8] CASTRO, I. 2008. *Nicaragua asks U.S. for war reparations in aid row*. Reuters. [online]. [citované 12-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.reuters.com/article/2008/12/02/us-nicaragua-reparations-idUSTRE4B115920081202>>
- [9] ČČK, *Právo na použitie sily a Medzinárodné právo humanitárne*. [online]. [citované 17-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.cervenkykriz.eu/cz/pravosily.aspx>>
- [10] DAWSON, G. 2004. *Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role*. [online]. [citované 03-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/LoPBdP/EB-e/prb0406-e.pdf>>
- [11] HISTORY COMMONS. *US-Nicaragua (1979-)*. [online]. [citované 12-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.historycommons.org/timeline.jsp?timeline=nicaragua>>
- [12] CHARTA ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ A STATUT MEZINÁRODNÍHO SOUDNÍHO DVORA. [online]. [citované 20-12-2011]. Dostupné na internete: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>
- [13] CHMELÁR, E. 1900. Vznik Spoločnosti národov. In *Slovo*. [online]. [citované 12-11-2011]. Dostupné na internete: <<http://www.noveslovo.sk/c/25378/>>. ISSN 1336-2984.

- [14] INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Cases. 1986 Case concerning the military and paramilitary activities in and against Nicaragua. (Nicaragua v. United States of America)*. [online]. [citované 12-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/70/9619.pdf>>
- [15] INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *The Court*. [online]. [citované 16-02-2011]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1>>
- [16] KANE, M. 2002. *The El Salvadoran Civil War*. [online]. [citované 11-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://novaonline.nvcc.edu/eli/evans/his135/Events/ElSalvador80/Salvador80.html>>
- [17] KOCVÁR, P. 2008. *Bezpečnosť a ozbrojené konflikty. Gruzínsko je vo vojnovom stave s Ruskou federáciou*. [online]. [citované 20-12-2011]. Dostupné na internete: <<http://www.changenet.sk/?section=forum&x=383572&cat=111554>>
- [18] KUCER, M. 2009. *Cesta k Helsinkám VI*. [online]. [citované 04-01-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.infoglobe.sk/zaujímavosti/cesta-k-helsinkam-vi/>>
- [19] LEIGH, M. 1986. *The American Journal of International Law. Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*. [online]. [citované 12-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2202153?uid=3739024&uid=2&uid=4&sid=47698796790497>>
- [20] MERRILL, T. 1993. *Nicaragua: A Country Study*. [online]. [citované 10-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://countrystudies.us/nicaragua/15.htm>>
- [21] MIHÁLIK, J. 2011. *Rozsudková a posudková činnosť Medzinárodného súdneho dvora*. [online]. [citované 09-03-2011]. Dostupné na internete: <http://is.muni.cz/th/210666/pravf_m_a2/1.cast.pdf>
- [22] MZV SR. *Slovensko v OBSE*. [online]. [citované 04-01-2012]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_obse>
- [23] OSCE. *What we do*. [online]. [citované 05-01-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.osce.org/what>>
- [24] PAX, T. J. 1985. *Nicaragua v. United States in the International Court of Justice: Compulsory Jurisdiction or Just Compulsion?* In *Boston College International and Comparative Law Review*. [online]. [citované 10-03-2012].

- Dostupné na internete:
<<http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1426&context=iclr&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2F>>
- [25] RESOLUTIONS ADOPTED ON THE REPORTS OF THE SIXTH COMMITTEE. *Declaration on principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations (A/8082)*. [online]. [citované 17-02-2012]. Dostupné na internete: <http://www.unoosa.org/pdf/gares/ARES_25_2625E.pdf>
- [26] SCRIBD. *Prípady Medzinárodného práva verejného*. [online]. [citované 10-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/25468185/Prípady-MPV>>
- [27] SCHUTZ, J. P. 1998. *The Impact of the Sandinistas on Nicaragua*. [online]. [citované 11-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.jorian.com/san.html>>
- [28] ŠIMÁK, L. 2005. *Legislatíva krízových situácií*. [online]. [citované 12-11-2011]. Dostupné na internete: <<http://fsi.uniza.sk/kkm/old/publikacie/lks.pdf>>
- [29] UN. 1992. *An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping*. [online]. [citované 01-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>
- [30] UN. *Member states*. [online]. [citované 11-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/en/members/growth.shtml>>
- [31] UN SECURITY COUNCIL. *Functions and Powers*. [online]. [citované 20-12-2011]. Dostupné na internete: <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_functions.html>
- [32] UN. *UN at a Glance*. [online]. [citované 11-02-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml#mainnav>>
- [33] VIANICA, EXPLORE NICARAGUA ONLINE. *Sandinista Revolution*. [online]. [citované 10-03-2012]. Dostupné na internete: <<http://vianica.com/go/specials/15-sandinista-revolution-in-nicaragua.html>>
- [34] YALE UNIVERSITY. 1996. *Kellogg-Briand Pact 1928*. [online]. [citované 04-01-2012]. Dostupné na internete: <<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imt/kbpact.htm#art1>>

PRÍLOHY

Príloha č.1

Kapitola VII Charty OSN, Článok 51

„Žiadne ustanovenie tejto Charty neobmedzuje, v prípade ozbrojeného útoku na niektorého člena Organizácie spojených národov, prirodzené právo na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu, pokiaľ Rada bezpečnosti neurobí opatrenia na udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Opatrenia urobené členmi pri výkone tohto práva sebaobrany sa ihneď oznámia Rade bezpečnosti; nijak sa nedotýkajú právomoci a zodpovednosti Rady bezpečnosti, pokiaľ ide o to, aby kedykoľvek podľa tejto Charty podnikla takú akciu, akú považuje za nutnú k udržaniu alebo obnoveniu medzinárodného mieru a bezpečnosti.“⁹⁵

Príloha č.2

Článok 39 Charty OSN

„Bezpečnostná rada určí, či došlo k ohrozeniu mieru, porušeniu mieru alebo útočnému činu, a odporučí, alebo rozhodne, aké opatrenia budú vykonané podľa článku 41 a 42, aby bol udržaný alebo obnovený medzinárodný mier a bezpečnosť.“⁹⁶

Príloha č.3

Útoky na území Nikaraguy

September, Oktober 1983 – Puerto Sandino, Corinto, Januar 1984 – Námorná základňa v Potosi, Marec 1984 – San Juan del Sur, útok na hliadkovacie člny v Puerto Sandino, April 1984 – San Juan del Norte.⁹⁷

⁹⁵ Charta Organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora [cit. 20.12.2011]. Dostupné na internete <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ International Court of Justice, Cases. 1986 Case concerning the military and paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). [cit. 12.03.2012]. Dostupné na internete. <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=367&code=nus&p1=3&p2=3&case=70&k=66&p3=5>>